

GİTAR EĞİTİMİNDE BAŞLANGIÇ YAŞI VE KRİTİK DÖNEM OLGUSU

Doç. Dr. Ali ERİM*

ÖZET

Müziğin insan hayatındaki önemi ve müzik eğitiminin bireye sağladığı katkılar düşünüldüğünde; müzik eğitiminin temel bir unsuru olan çalgı eğitiminin önemi de ortaya çıkmaktadır. Gitar günümüzde çalgı eğitimi alanında yaygın bir şekilde kullanılmakta ve ilgi görmektedir. Bu çalışmada; gitar eğitiminde başlangıç yaşı, bu yaşın bireyin gelişimindeki kritik yaş dönemi içinde olmasının önemi ve olası varılabilecek hedefler tartışılmıştır. Sonuç olarak, 6 yaş öncesi kas gelişimine katkıda bulunacak çalışmalar yapılmış ve ailenin de desteği alınmış ise; daha da önemlisi çocuğun müziğe ve özellikle de gitara ilgisi ortaya çıkmış ise, gitar eğitimine 6 yaş civarında başlanabileceği yargısına varılmıştır. Diğer yandan, ilgi veya fiziksel gelişimin geç oluşması durumunda, başlama yaşınının 10-12 yaşına kadar çıkabileceği fakat bu yaşın kritik dönem içinde olmasına dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çalgı eğitimi, gitar eğitimi, başlangıç yaşı, gelişim, kritik dönem.

* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Bolu/TÜRKİYE
erimalier@yahoo.com

ONSET AGE FOR GUITAR TRAINING AND CRITICAL PERIOD

Assoc. Dr. Ali ERİM*

ABSTRACT

Considering the importance of music in human life and the contribution of music education to individuals, the significance of instrument training which is a main issue of music education occurs. Guitar is commonly used in instrument training and draws the attention of the people who are interested in learning music. In this study, onset age for guitar training, the importance of this age in the critical development age, and possible professional aims are discussed. As a result, if the required studies for motor-skills development before the age of six is done and the parents support the learner, and more importantly if the child's interest on music and especially the guitar occurs, guitar training is suggested to start at the age of 6. On the other hand, it is suggested that onset age for guitar training is until the age of 10 and 12 but this age should be in the critical period, if child's interest or physical development emerges lately.

Keywords: *Instrument training, guitar training, onset age, development, the critical period.*

* Abant İzzet Baysal University, Faculty of Education, Fine Arts Department, Bolu/TURKEY
erimalier@yahoo.com

GİRİŞ

Müzik yaşantımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Daha anne karnındayken bireyi etkilemeye başlayan müzik, doğumdan sonra da hayatın birçok aşamasında yer alır. Bireyin müzikle bu etkileşimi çevrenin durumuna göre (örneğin ailede müzikle uğraşan kişiler var ise) daha da üst düzeylere çıkabilmektedir. Uçan (2005) müziğin birey üzerindeki işlevlerini kısaca şu şekilde ifade etmiştir:

- Bireyi sağlıklı bunalım ve gerilimden uzak tutma,
- Sağlıklı bir bunalım ve gerilim içine sokma,
- Bireyin devinimlerini dengeleme,
- Bireyin kendini tanımaya, kendine güveni artırmasına, kendini gerçekleştirmesine,
- Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yeteneklerini geliştirmesine,
- Artan zamanlarını etkin olarak zevkli uğraşlarla değerlendirmesine,
- İş ve üretim yerlerindeki tekdüzeliği giderme, verimli ve mutlu bir çalışma alışkanlığı oluşmasına katkıda bulunma.

Çalgı çalmak müzikle ifadenin temel unsurlarından biridir. Çalgı eğitimi, bireye müziksel birikimleriyle yeteneklerini birleştirerek kendi düzeyini geliştirme fırsatı sunar. Bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarda eğitilmesi olanağını sağlar. Günay ve Özdemir'e (2003:72) göre; "müziğin öğretilmesinde, öğrenilmesinde, müziğin yaşatılmasında çalgı, kendisinden vazgeçilmez bir materyaldir". Böylesine önem taşıyan çalgı eğitiminde güç ve uzun bir süreç gerekirken, alanında iyi yetişmiş eğitimcilere duyulan ihtiyaç da kaçınılmazdır. Ülkemizde Cumhuriyet sonrası yeni bir anlayışla yapılan müzik eğitimindeki kurumsallaşma çalışmaları 1930'lu yıllarda başlamıştır. Nitelikli ve yoğun çalışmalarla kısa sürede önemli gelişmeler sağlanmıştır. Kanneci (2001:20-24) daha önceleri özel dersler veren sanatçılarla yaygınlaşan gitarın bu gelişme sürecinde ancak 1977 yılında konservatuvar bünyesinde yerini alabildiğini ve Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarında Gitar Sanat Dalı açıldığını; ilk gitar eğitimcisinin ise, İtalyan gitarist Carlo Domeniconi olduğunu ifade etmektedir. Günümüze kadar geçen yaklaşık 40 yıllık sürede nitelik ve nicelik açısından önemli gelişmeler olmakla birlikte, bu alanda gelişmiş ülkelerin düzeyleri düşünüldüğünde, kurumların olgunlaşması ve yaygınlaşması için daha çok zamana ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu bağlamda özellikle 1960'lardan itibaren kendi imkânları veya yakaladıkları fırsatları değerlendirerek belli bir düzeye gelmiş gitar eğitimcilerinin ve gitaristlerin yetiştiğini görmekteyiz. Bu gitaristlerden bazıları ise, yurt dışında eğitim alma olanağından da yararlanmışlardır. Fakat ülkemizde geç başlayan gitar alanındaki gelişmeler nedeniyle bu olanakları bulamamış ve ancak ileri yaşlarda gitara başlamış olanların sayısı da az değildir. Ünlü Fransız eğitimci, teorisyen ve besteci Lavignac (1939: 34-35) müziğe çok geç başlamanın (on sekiz yirmi yaşlarına doğru) istenilen noktaya gelinemediği için mutsuzluk yarattığını, ne kadar uğraşılsa da orta derecede veya onun da altında bir çizgiye gelinebileceğini belirtmiştir.

Lavignac durumu belki biraz sert bir ifade ile vurgulamış olsa da belli bir yaş sonrasında gelişim göstermenin zorluğu da ortadadır.

Yukarıda özetlenen sorun bağlamında, “Gitara başlamak için en uygun yaş aralığı nedir?” “Başlangıç yaşını etkileyen faktörler nelerdir?” Yazının devamında bu sorular yanıtlanmaya çalışılacaktır.

Gitar Eğitiminde Başlangıç Yaşı

Çalgıya mümkün olduğunca küçük yaşlarda başlamanın yararları yaygın olarak kabul edilmektedir. Fakat bu yaş hangi değişkenlere göre belirlenmelidir? Müzik eğitimcileri müziğe ve çalgıya başlangıç yaşı ile ilgili benzer yaklaşımlar sergilemişlerdir. Lavignac (1939:43) kemana altı ila sekiz yaş arasında, piyanoya daha erken başlanılabileceğini belirtip çok küçük yaşlarda çocuk istekli ise; çocuğa çalışma tarzında değil de bir eğlence, oyun gibi anlatılması gerektiğini söylemiştir. Çünkü altı yaşından önce bir çalgıya başlamanın çocuğa gereksiz bir yük olacağını, bunun çocuğa işkence haline geleceğini belirtmiştir. Altı yaşından evvel istenirse solfej öğrenilebileceğini, çocukların genel olarak eğitilmesi; okuma, yazma, hikâye, şiir, parmak sayma gibi etkinliklerin yeterli geleceği hususunda görüş bildirmiştir. Göbelez (1996:103-104) ise keman öğrenmeye ne kadar erken yaşta başlanırsa, birbirine bağlı kasların ve sinirlerin beyin tarafından aynı anda yönetilmesinin o kadar etkili olduğunu; parmaklandırma, konumlar arası geçişler, yay devinimleri ve nitelikli ses elde etmenin neredeyse kendiliğinden gerçekleştiğini belirterek dokuz yaşından önce kemana başlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Çalgının ve çalıcının fiziksel yapısı başlama yaşında önemli rol oynamaktadır. Bu durum gitar için de geçerlidir. Fakat gitara başlama yaşı çocuğun çok zorlanacağı bir yaş da olmamalıdır. Campbell ve Kassner (2014:221) çocukların elleri telleri kavrayabilecek kadar büyüdüğünde gitar çalmaya hazır olabildiklerini ve bu gelişimin de genellikle dokuz yaş civarında meydana geldiğini ifade etmişlerdir. Elmas’a (2003: 93-94) göre ise gitarda çoksesli bir parçanın çalınması esnasında iki ele de oldukça büyük görev düşmektedir. Sol el parmakları bazen basılı kalmakta, bazen de hareket etmekte ve sap üzerinde pozisyonlara göre ritmi aksatmadan yerini bulmak zorunda kalmaktadır. Bu arada sağ el parmakları da bazı notaları ön plana çıkarıp bazı notaları eşlik ayarında bırakarak müziği ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. İki elin bu şekilde uyumlu çalışması fiziksel bir güç ve sabır gerektirir. Elmas’ın ifadelerine gitarın büyük olmasının da kavramayı ve sağ ve sol eli rahatça görerek kontrol edebilmeyi zorlaştırdığı eklenebilir. Gitarın bu özellikleri, başlangıç yaşının çok da erken olamayacağını, bireyin bedensel ve zihinsel gelişiminin başlangıç yaşında önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Elmas’a (2003: 91-92) göre; ileri yaşlarda da gitara başlanabilir. Ancak başlanılan yaş da nereye kadar gidilebileceğini gösterir. Vücudun fizyolojik yapısı düşünüldüğünde (adalelerin yapısı ve disipline edilmeleri, algılama vb.) bu yaş çok ileri olmamalıdır. Çünkü bu gecikme varılacak hedefleri sınırlayabilir. Gitara erken yaşta başlamak ise, alınacak yolda başarı olasılığını artıracaktır. Bunu gitara 6 yaşında başlayan ve hiç ders almamışken Bach’ın 1. Lavta süitinin Bourree bölümünü çalan Celil Refik Kaya’dan bahsederek örneklendirebiliriz: Kaya müzisyen

bir ailede dünyaya gelmiştir. Babası rebap ustasıdır, amcası neyzendir. Altmıştan fazla telli sazla dolu bir evde büyümüş ve altı yaşından sonra ders almaya başlamıştır. Sonrasında konservatuvara girmiş, konserler vermiş ve 13 yaşında uluslararası bir gitar yarışmasına katılarak övgüler almıştır (Doğu, 2012). Celil Refik Kaya bugün, kazandığı yarışmalar ve üstün performans gösterdiği konserleriyle dünyanın tanıdığı ve övgüyle bahsettiği bir gitaristtir. Bu örneğe göre erken yaşta başlamak, gelinecek yerin daha üst düzeyler olabileceğine işaret etmektedir. Fakat burada Kaya'nın üstün yeteneğini de göz ardı etmemek gerekmektedir. Diğer taraftan dünyaca ünlü müzisyenlerin hayat hikâyelerine baktığımızda; genellikle çok küçük yaşlarda konserler verdiklerini veya besteler yaptıklarını görmekteyiz. Bu durumun ünlü gitaristler içinde benzer olduğunu görüyoruz. Bu örnekler içinde ilk akla gelen isimlerden biri Andres Segovia'dır. Segovia çok küçük yaşlarda müzik eğitimine başlamış ve bu süreç ailesi tarafından yönetilmiştir. Segovia ilk resmi konserini 16 yaşında gerçekleştirmiş ve ondan kısa bir süre sonra da Madrid'te profesyonel bir konser vermiştir. Ünlü İngiliz lavtacısı ve gitarist Julian Bream ise, çok küçük yaşlarda müziğe başlamış, on bir yaşında ilk gitarını almış ve on üç yaşında ilk gitar konserini gerçekleştirmiştir. Diğer ünlü İngiliz gitarist John Williams'ın ilk gitar öğretmeni babası olmuştur. On bir yaşında ünlü gitarist Andres Segovia'nın yaz kursuna katılmıştır. İlk profesyonel konserini on yedi yaşında gerçekleştirmiştir. Ünlü Kübalı gitarist Manuel Barrueco ise gitara sekiz yaşında Estaban Salas Konservatuvarında başlamıştır. David Russell ise gitara beş yaşında çok sevdiği Julian Bream ve Andres Segovia'yı taklit ederek başlamıştır. Ünlü İtalyan gitar virtüözü Aniello Desiderio daha sekiz yaşındayken halk konserlerine çıkmış, on sekiz yaşında ise, Yunanistan'da düzenlenen dünyaca ünlü "Volos Gitar Festivali"nde konser vermiştir. Örnekler böylece sürüp gitmektedir. Öyle görülüyor ki; ünlü gitar sanatçıların başarıları ile küçük yaşta gitar çalmaya başlamaları arasında ilişki kurmak olasıdır.

Bedensel-Zihinsel Gelişim ve Kritik Dönem Olgusu

Senemoğlu (2013:18), bedensel gelişimin boy, ağırlık ve hacimde artışın yanı sıra, vücudun sistemlerinin kendilerinden beklenen fonksiyonları yerine getirecek duruma gelmesini de kapsadığını; devinimsel gelişim ise; zihin-kas koordinasyonuna dayalı davranışların gelişimi olarak açıklanabileceğini belirtir. Diğer bir deyişle devinimsel gelişim, duyu organları, kas, iskelet ve sinir sisteminin koordineli olarak çalışmasıdır. Senemoğlu (2013: 26) bu konuda şunları da söylemektedir: Çocuğun 6 yaşına kadar büyük kaslarını kullanmada geliştiği bilinmektedir. Bunlar yürüme, koşma, zıplama, atma, yakalama ve benzeri hareketler şeklinde örneklendirilebilir. 6 yaşından sonra ise küçük kas becerilerinin geliştiği görülmektedir. Bunlar ise; küçük ince kalemle yazmak veya piyano gibi enstrümanları çalabilmek gibi daha özel davranışlardır. Miche (2002: 87-97) ise beş yaşına gelen çocukların ritim dilini öğrenebildiğini, vuruşları hissederek, 4/4 ve 3/4'lük zamanları ayırt edebildiklerini, birçok çocuğun basit şarkıları nasıl söyleyeceğini de bu yaşlarda öğrendiğini belirtmiştir. Ayrıca altı yaşındaki çocukların sesleri ince ve kalınlıklarına göre notalarla ilişkilendirebildiklerini, oktavdaki sesler arasındaki aralık farklarını duya bildiklerini, dörtlü ve beşli gibi daha zor aralıklar arasındaki farkı anlayabildiklerini, sekizlik ve iki çeyrek notadan oluşan temel ritmik örnekleri anlayarak küçük eğitimlerle ölçünün ilk vuruşunu hissedebildiklerini ve ölçüleri takip edebildiklerini söylemektedir. Yedi yaşına ge-

len çocukların ise; çeşitli çalgılarda sistemli eğitim alabileceklerini, grup içinde güçlü seslerle şarkı söyleyebileceklerini; karmaşık ritimleri öğrenmeye başlayabileceklerini ifade etmektedir. Miche'nin gelişimsel olarak betimlediği sürece dayanarak çocukların yedi yaş civarında bir çalgıya başlayabilecek zihinsel gelişimi tamamlamış olduklarını düşünebiliriz.

Bedensel-zihinsel gelişim içinde ele alınabilecek bir önemli faktör de kritik dönemdir. Gelişimde belli davranışların kazanılması gereken belirli dönemler vardır. Bacanlı (2011: 51), ilgili davranışın ilgili dönemde kazanılmadığı zaman, daha sonraki dönemlerde kazanılamayacağını veya kazanılmasının çok zor olduğunu belirtmekte ve bunu insanlar ve hayvanlar üzerindeki bazı araştırmalara dayandırarak açıklamaktadır: 1800 yıllarında Fransâda ormanlık bölgede bulunan 10-11 yaşlarındaki Viktor bu duruma en iyi örneklerden biridir. Viktor bulunduğu konuşmıyor ve dört ayak üzerinde gidiyordu. Beş yıllık bir eğitimden sonra da birkaç kelime ve isimden başka bir şey söyleyememiştir. Uzmanlar bu durumu kritik dönem ve yığışım-lı gelişim özelliklerine bağlamışlardır. Aynı durumun 1970'li yıllarda 13 yaşında bodrumdan çıkartılan Genie adındaki kız çocuğunda da gözleendiği ortaya çıkmıştır (Seifert & Hoffnung, 1991: 14; akt. Bacanlı, 2011: 52). Dilde kritik dönem olgusuyla ilgili bu örnekler Lennenberg'in varsayımını destekler görünmektedir. Lennenberg'e (1967: 176) göre işitme-konuşma-dinleme-anlama beceri odakları beynin sol yarımküresine 13 yaşına kadar yerleşir. İşte bu odaklanmanın tamamlanması bitmeden bir yabancı dili öğrenmeye başlayan öğrenciler hiç zorlanmadan o anadili konuşan yazan kişilerin beceri düzeyinde öğrenebilirler. Bu oluşumun temeli nöronların esneklik yapılarına bağlıdır. Nöronlar esnek yapılarını 2-13 yaş arasında muhafaza ederler. Daha sonra bu yapılar değişir ve sertleşmeye başlar. Öğrenme yine oluşur fakat güçlükler ortaya çıkmaya başlar (akt. Demirezen, 2003: 6-7).

Saxton'un (2010: 52) görüşleri de kritik dönem yaklaşımını desteklemektedir. Saxton, ilk piyano dersini 9 yaşında aldığını; fakat daha ilk derste öğretmeninden geç kalmış olduğuyla ve 4-5 yaşında başlamış olması gerektiğiyle ilgili dönüt aldığını söylemektedir. Kendisine gelecekte bir Horovitz (ünlü Rus piyanist) olamayacağı açıkça söylenmiştir. Ne sarf ettiği yoğun çabalar, ne de öğretmenin gösterdiği özen, erken başlamanın avantajını telafi edememiştir. Bu görüşe göre, 4 ve 9 yaşındaki iki çocuğa aynı öğretim sunulduğunda; bu, daha küçük olana yarar sağlayacaktır. Saxton, piyano öğretmenin görüşüne, kendisinin Carnegie Hall'daki ilk sahne deneyiminden bu yana katılmaktadır ve piyano öğretmenin belki de bilmeden müzikte kritik dönemi savunduğunu ifade etmektedir.

Saxton (2010: 52-53) kritik dönemle ilgili görüşlerini şöyle özetlemektedir:

Müziğin ötesinde, genel bir görüş olarak, dönemsel gelişime duyarlı bu tür tüm deneyimler, kritik dönemde verildiğinde diğer zamanlardan daha büyük bir etki yaratmaktadır. Bu deneyimler kritik dönemde verilemiyorsa, gelişim üzerinde olumsuz etkisi vardır, daha sert bir olumsuzluk ise kritik dönem dışında da deneyimin alınamamasıdır. Buna göre deneyimin türü ya da eksikliğin gelişim üzerindeki etkisi olumlu ya da olumsuz olabilir. Kritik döneme olan ilgi oldukça yaygındır ve müzikle sınırlı değildir. Son 80 yılda, kritik dönemle ilgili olarak, gelişimin biyolojik, sosyal ve davranışsal görünümü tanımlanmıştır. Dille ilgili betimlemeler bun-

ların en önemlilerindedir. Bu bakımdan dil gelişiminde kritik dönem üzerine ortaya konan bulgular, müzikle ilişkilendirilebilir.

Music, Language, and Brain adlı kitabında dilin ve müziğin gelişiminde doğal seçimin rolünü tartışan Patel (2008:371) de dille ilgili evrimsel kanıtların müziksel gelişime de uygulanabileceğinden söz etmektedir. Patel (2008: 372), babıldama, sözel öğrenme ve ses yolunun anatomisinin, kökensele olarak dil ve müziğin her ikisini de destekleyen “bütün bir akustik iletişim sistemi”ni yansıtıyor olabileceğini aktarmaktadır. Ayrıca insan biyolojisinde genetik olarak müzik ve dil alanlarıyla ilgili betimlemelerin hala muğlak olduğunu; fakat yine de ilgili genin hem konuşma (artikülasyon ve söz dizimi) hem de müziksel ritim devrelerini içerdiğini ileri sürmektedir.

Patel (2008: 374) “müzikal becerilerin kazanılması için kritik bir dönem var mı?” sorusuna ise şöyle yanıt vermektedir:

Böyle bir araştırma için bir yol, farklı yaşlarda müzik öğrenmeye başlayan bireylerde müzikal yetenekle ilgili çalışmalar yapmak olacaktır; fakat bu bireylerin aldıkları toplam eğitim süreleri eşleştirilmiş olmalıdır. Bu tür bir çalışma, kimi araştırmacıların yaptığı kritik dönemden sonraki dil öğrenme çalışmalarıyla (ikinci dil edinimi) tamamen paralel olacaktır. Ne yazık ki müzik için böyle bir çalışma henüz yapılmamıştır. Bu tür çalışmalar, erken başlangıçlı öğrencilerin (early-onset learners) müzikal fonoloji ve müzikal dizim duyarlılıklarında üstün olduklarını gösterirse, bu kritik dönem hipotezinin lehine olacaktır. Fakat bu deneyler yapılmaksızın, müzik için kritik bir dönem etkisi bulunsa bile, bu etki dildekine göre nispeten zayıf olacaktır. Ayrıca müzikte kritik dönem etkisinden şüphe duymanın nedenlerinde biri de, bazı başarılı müzisyenlerin 10 yaşından sonra enstrüman çalmaya başlamış olmasıdır (örneğin George Gershwin 13'ünde piyano ile tanıştırılmıştır). Dilde örnekler daha somuttur. Müziğin aksine bir çocuk 10 yaşına kadar, hiçbir dilsel çıktı ile karşılaşmazsa, normal bir düzeye bile ulaşamaz.

Patel'in (2008: 371-374) yukarıdaki açıklamaları değerlendirildiğinde, müzikte kritik dönem etkisinin olabileceği, fakat dildeki gibi deneysel araştırmaların olmaması nedeniyle bu konuda kesin konuşulamayacağı görüşü öne çıkmaktadır. Diğer yandan Patel'in verdiği örnek de (George Gershwin), müzikte kritik dönem etkisini yok saymaya yetmemektedir. Çünkü kimi araştırmacılara göre (Lenneberg, 1967; Johnson ve Newport, 1989, 1991) kritik dönem 12-15 yaşlarına kadar sürebilmektedir. Ayrıca, dilde olsun, müzikte olsun, ses sistemine ilişkin yapı ortak ise, çalgı eğitiminden önce dilsel girdi ile karşılaşan çocukların fonolojik olarak hiçbir uyaran almadıkları söylenemez. Dolayısıyla çalgı eğitiminden önce, dilsel ve müzikal farkındalıkları geliştirilen çocukların, çalgıyla karşılaşmaları bile, fonolojik olarak uyarıldıklarından söz edilebilir. Bu durumda, dilde 10 yaşına kadar hiçbir dilsel girdi ile karşılaşmayan çocukların normal düzeye bile gelemediklerinden söz ederken; aynı nitelikteki bir çocuğun müzikal girdi ile de karşılaşmadığı unutulmamalıdır.

Yukarıdaki açıklamalardan ve örneklerden yola çıkarak başlangıç yaşı için ilk önerilebilecek yaşın 6 olduğu söylenebilir. Fakat gitarın fiziksel güç ve sabır gerektiren zorluğu düşünüldüğünde; bu yaşın genellenemeyeceği ortadadır. Eğer çocuk okul öncesi dönemde kas gelişimine katkıda bulunacak etkinlikler yapmış ise (örneğin kalem tutma, resim yapma veya çeşitli elişi etkinlikleri) 6 yaşından sonraki dönemde küçük kaslarını daha rahat kullanabilir hale gelecektir. Buna ek olarak okul öncesi dönemde oyunla birlikte müzik eğitimi de almış ise; 6 yaş sonrası gitara başlaması daha sorunsuz olabilecektir.

Çocuğun Müziğe İlgisi

Çocukta gitar çalmak için istek ve ilginin oluşması da önemli bir diğer etkidir. Bu ilgi ve istek ancak çocuğun müziği ve gitarı tanıması, fark etmesi veya hissetmesiyle mümkün görünmektedir. Eğer çocuğun çeşitli çalgıları tanıma şansı olur ve gitara olan ilgi ve isteği ortaya çıkar ise; istenilen durum oluşmuştur denilebilir. Her zaman bu koşullar oluşmayabilir. Böyle durumlarda çocuğu bir çalgı çalmaya zorlamamalıdır. Önceleri bir çalgıya başlayıp da sonradan çalgıdan ve hatta müzikten soğuma nedenleri arasında, çocuğun sevmediği bir çalgıya başlamış ve ısrar edilmiş olması yatabilmektedir. Çocuğun çalgı seçimi ailenin de desteği ve takibiyle dikkatlice yapılmalıdır. Bu konuda dünyaca ünlü müzik eğitimcilerinden biri olan Shinichi Suzuki'nin yönteminden bahsedebiliriz. Tecimer-Kasap'ın (2005) aktardığına göre Suzuki, ana dili öğretiminden yola çıkarak müzik öğretimini yapılandırmıştır. Öncelikle çocuğun müzik dinlemesi gereğini vurgulamıştır. Ailenin rolünü önemsemiş, ailenin çocuğun müzik eğitimi ile yakından ilgilenmesini ve eğitimin her aşamasında çocuğun yanında olmasını vurgulamıştır. Suzuki çocukların erken yaşlarda çok fazla alanda gelişim gösterdikleri için, erken yaşta müziğe başlamanın önemini savunmuştur.

SONUÇ

Sonuç olarak 6 yaş öncesi kas gelişimine katkıda bulunacak çalışmalar yapıp, aile desteği ile müzik eğitimi de alınmaya başlanmış; bunların yanında çocuğun müziğe ve özellikle de gitara ilgisi ortaya çıkmış ise, gitara başlama yaşı olarak 6 yaş civarının düşünülebileceği ortadadır. Fiziksel güçlükleri en aza indirmek için çocuk gitarı diye de adlandırılan, 62-63 cm tel boyunda ve çalımı rahat olan gitarların tercih edilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Bu yaşta gitara başlayan çocuk, Lavignac'ın (1939:43) da belirttiği gibi, oyun tarzında eğlenceli derslerle, düzeyine uygun çalışmalarla acele etmeden ilerletilmelidir. Ama 6 yaş zorunlu bir yaş değildir ve her çocuk için de uygun olmayabilir. Eğer solfej, piyano gibi müzik dersleri alınmış ise; gitarın yapısal ve çalmaya yönelik fiziksel zorluğu düşünüldüğünde, başlangıç yaşı 10-12 yaşına kadar da çıkabilir. Ama bu yaş seçiminin kritik dönem içinde olmasına dikkat edilmelidir. Çünkü bu dönem sonrasında yapılan öğrenme çalışmaları yeterli sonucu vermeyebilir.

Buraya kadarki tartışmadan yola çıkılarak gitara başlama yaşı ve buna bağlı olarak varılabilecek hedefler açısından aşağıdaki özet çizelgeye ulaşılabilir:

Çizelge 1: Gitara başlama yaşı ve buna bağlı olarak varılabilecek hedefler

<i>Bireysel Özellikler</i>	<i>Başlama yaşı aralığı</i>	<i>Eğitim ve varılabilecek hedefler üzerine kestirimler</i>
Müziğe ilgisi erken oluşmuş; zihinsel ve fiziksel açıdan çabuk olgunlaşan çocuklar	6-9	Eğitim süreci uzun fakat daha kolay geçer. Başlangıç dönemlerinde biraz zorlanabilirler. Bununla birlikte sonraki aşamalarda daha hızlı ilerlerler.
Müziğe ilgisi biraz geç oluşmuş veya fiziksel, zihinsel gelişimi normal-yavaş olan çocuklar	9-13	Uluslararası konser gitaristi olabilir, dünyaca saygın gitar okullarına (burslu) kabul edilebilir, saygın gitar yarışmalarında dereceler alabilirler.
Çeşitli nedenlerden ötürü (maddi olanaksızlık, ailenin ilgisizliği, ortamın kısıtlılığı vb.) geç başlayanlar	14-20	Eğitim süreci, daha kısa olabilir fakat daha çok zorlanırlar. Özellikle başlangıç aşaması döneminden sonra ilerleme hızları yavaşlar. Yeteneklerine ve çalıma azimlerine rağmen orta düzeyde bir gitarist olma durumları daha yüksektir. Uluslararası gitarist olabilmek ve zorlu gitar yarışmalarında dereceye girme durumları sürpriz olarak yorumlanır.

Yukarıda sunulan çizelgede, çalgı (gitar) eğitiminde yaşa ve ilgi düzeyine göre bireylerin varılabileceği hedefler üzerine kestirimlere yer verilmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki, bu kestirimler eğitim programı ve yetenek gibi değişkenlerin sabit tutulduğu sayılısına dayalı olarak yapılabilmektedir. Diğer yandan sürekli değişen bir gerçekliği belirlemeye çalışan ve inceleme nesnesi insan olan bilimlerde, ileri sürülen iddiaların da, bu bilimlerin doğası gereği koşullara ve bireysel özelliklere göre değişkenlik gösterebileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Aydın, A. (2004). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2011). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Campbell, P. S. ve Kassner, C. S. (2014). *Music in childhood (4. Edition)*. United States of America: Cengage Learning Publishing.
- Demirezen, M. (2003). *Yabancı dil ve anadil öğreniminde kritik dönemler*, *Dil Dergisi*, 118, 5-15.
- Doğu, A. (2012). *Gitarın genç dâhisi: Celil Refik Kaya. Düşünüyorum. Anadolu Aydınlanma Vakfı Sosyal ve Kültürel Bülteni*.
- <http://www.anadoluydinlanma.org/Bulten/28-Dusunuyorum-Eylul-2012.pdf> (erişim tarihi 1 Aralık 2015)
- Elmas, Y. (2003). *Sorularla gitar*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Göbelez, C. (1996). *Çalgılar dünyasında keman*. İstanbul: Liszt Müzikevi Yayınları.
- Johnson, J. S. & Newport, E. L. (1989). *Critical period effects in second language learning: The influence of maturational state on the acquisition of English as a second language*. *Cognitive Psychology*, 21, 60-99.
- Johnson, J. S. & Newport, E. L. (1991). *Critical period effects on universal properties of language: The status of subadjacency in the acquisition of a second language*. *Cognition*, 39, 215-258.
- Kanneci, A. (2001). *Gitar için beste yapmış Türk bestecilerinin eğitimi ve yapıtlarının uluslar arası gitar repertuarındaki yeri*. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Lavcicnac, A. (1939). *Musiki terbiyesi* (Çev.: Abdülhalik Denker). İstanbul: Kanaat Kitabevi.
- Lenneberg, E. H. (1967). *Biological foundations of language*. New York, NY: Wiley.
- Miche, M. (2002). *Weaving music into young minds*. United States of America: Thomson Learning Publishing.
- Patel, A. D. (2008). *Music, language, and brain*. USA: Oxford University Press.
- Saxton, M. (2010). *Child language: Acquisition and development*. London: Sage
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim* (21. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sorenson, H. (1968). *Eğitim psikolojisi* (Çev.: Gültekin Yazgan). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tecimer-Kasap, B. (2005). *Suzuki okulu metodu*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (9), 115-128.
- Uçan, A. (2005). *İnsan ve müzik insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Ayrıca bkz.
- https://en.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A9_Segovia (erişim tarihi 7 Aralık 2015)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Julian_Bream (erişim tarihi 7 Aralık 2015)
- [https://en.wikipedia.org/wiki/John_Williams_\(guitarist\)](https://en.wikipedia.org/wiki/John_Williams_(guitarist)) (erişim tarihi 7 Aralık 2015)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Manuel_Barrueco (erişim tarihi 7 Aralık 2015)
- https://en.wikipedia.org/wiki/Aniello_Desiderio (erişim tarihi 7 Aralık 2015)
- https://en.wikipedia.org/wiki/David_Russell_%28guitarist%29 (erişim tarihi 7 Aralık 2015)

